

Mia Bašić, mag. iuris

**Chris Thornhill: A SOCIOLOGY OF CONSTITUTIONS:
CONSTITUTIONS AND STATE LEGITIMACY IN HISTORICAL-
SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE, Cambridge University Press 2013.,
p. 451**

Ustav je akt najviše pravne snage u pozitivnom zakonodavstvu države. No znamo li kako je tekla povijest njegova nastanka? Koliko su nam ustavi važni i zbog čega ih zapravo trebamo? Odgovore na ova i na mnoga druga pitanja o ustavu kao i o odnosu ustava i sociologije daje Chris Thornhill u knjizi *A Sociology of Constitutions: Constitutions and State Legitimacy in Historical-Sociological Perspective*, Cambridge University Press 2013., p. 451. Koristeći metodologiju koja analizira određene ustavne tekstove i teorije, ali i rekonstruira njihov povijesni razvoj, Thornhill ispituje društvenu ulogu i legitimni status ustava koji potječu iz prvih kvaziustavnih dokumenata srednjovjekovne Europe, klasičnog perioda revolucionarnog konstitucionalizma, sve do nedavnih procesa ustavne tranzicije. Autor istražuje zašto moderna društva zahtijevaju ustave i ustavna pravila, analizirajući u isto vrijeme i karakteristične socionormativne preduvjete ustavno političke legitimacije.

Knjiga počinje zahvalama autora (p. xi-xii), kratkom notom o tekstovima i prijevodima, a nastavlja se uvodom (p. 1-19) i glavnim poglavljima (p. 20-371) iza kojih slijede zaključak (p. 372-376), bibliografija (p. 377-424) i indeks (p.425-451).

U uvodnom tekstu autor definira pojam sociologije ustava, ustavo te nam pojašnjava svoje metode i središnje koncepte ove knjige.

Prvo poglavlje „*Medieval constitutions*“ (p. 20-76) autor je posvetio ustavima srednjega vijeka. Ovdje je riječ o istraživanju samih početaka ustava kroz društvene izvore modernih ustava, pravni poredak u crkvi i crkveno pravo ali i državnu i feudalnu transformaciju. Thornhill nas nadalje upoznaje s uzrocima rane državnosti nakon čega daje prikaz uloge ustava u formiranju ranih država. Završni tekst u ovom poglavlju rezerviran je za raspravu o odnosu ranih država i ustava.

U drugom poglavlju „*Constitutions and early modernity*“ (p. 77-157) autor nam približava ustave i vladavinu prava krajem srednjega vijeka, ne zaobilazeći pritom ni reformu ni diferencijaciju državne vlasti. Također, Thornhill nas je u sklopu ovog poglavlja upoznao s pozitivnim pravom i samom idejom ustava, odnosom ustavnog i temeljnog prava, ali i s ranim sukobima modernih ustava. Kraj izlaganja u ovom dijelu knjige pobliže objašnjava sam ustav i funkciju ustavnih prava.

Treće poglavlje „*States, rights and the revolutionary form of power*“ (p. 158-251) obrađuje ustavnu krizu i propalu formaciju države iza čega slijedi prikaz

ustavnih revolucija i oblika političke moći. Ovdje je autor u dva dijela prikazao i stanje društva nakon velikih revolucija prava, podijelivši svoje izlaganje na dva dijela – prvi dio u kojem istražuje bonapartističku kušnju i drugi dio u kojem istražuje fenomen ograničene i pojačane monarhije. Autor je u ovom dijelu prikazao i izgled društva revolucionarne 1848. godine.

Četvrto poglavlje „*Constitutions from empire to fascism*“ (p. 252-326) obrađuje period nakon 1848. godine i prikazuje ustave koji su tada nastali ili su bili u nastajanju, posebice obraćajući pažnju na ustave u imperijalističkoj eri. Nakon toga autor istražuje razdoblje Prvog svjetskog rata fokusirajući se na ono što naziva „tragedijom moderne države“. S tim u vezi, Thornhill je uvjerenja kako je Prvi svjetski rat generalno stvorio stanje u društvu koje je imalo dramatične ekspanzionističke posljedice na politički sustav, a na kraju i sudbonosne posljedice za duži i širi proces političke apstrakcije na kojoj su se formirale europske države. Autor u ovom djelu proučava i neuspjeh ekspanzivne demokracije te poglavlje zaključuje raspravom o pravu i ustavu fašizma.

Peto poglavlje „*Constitutions and democratic transitions*“ (p. 327-371) obrađuje tri vala tranzicije u kojima su se dogodile značajne ustavne promjene u demokratskoj Europi. Prvi val odnosi se na ustavnu rekonstituciju u razdoblju 1945. godine, drugi val na na razdoblje 1970-ih godina. Treći val tranzicije autor je povezoao s ustavnom transformacijom u devedesetim godinama dvadesetog stoljeća.

Doprinos ove knjige o sociologiji ustava je trostruk. Prvo, ona nam omogućuje funkcionalno objašnjenje rasprostranjene vjere modernih društava u konstitucionalni poredak. Drugo, omogućuje ispravak temeljnog reduktivizma konvencionalnijih iskaza normativnog propitivanja ustava i političke legitimacije. I treće, sociologija ustava dopušta nam da osvijetlimo moguće normativne strukture modernog društva, ali i da ukažemo na to da odstupanje od određenih ustavnih normi može (iz socioloških razloga) biti nepoželjno i da ono može ugroziti temeljne izvore i strukturu društva. Zbog svega navedenog, mišljenja smo da je knjiga „*A Sociology of Constitutions: Constitutions and State Legitimacy in Historical-Sociological Perspective*“ vrijedan doprinos suvremenoj literaturi o ustavima te relevantan izvor ideja koji uspješno povezuje znanstvene discipline sociologiju i ustavno pravo.